

HISTORIA I LUDZIE
ORKIESTRY DĘTEJ ZASTAL
1947 - 2017

70 *lat*

Monografia

Orkiestra kilku pokoleń Zielonogórczan
(fot. Anna Kraśko)

ORKIESTRA DĘTA „ZASTAL” – NAJSTARSZA ORKIESTRA W POWOJENNYCH DZIEJACH ZIELONEJ GÓRY.

Historia zespołu jest ściśle związana z historią powojennej Polski, a przede wszystkim z dziejami miasta Zielona Góra. Orkiestra powstała m.in. dzięki zaangażowaniu inż. Kazimierza Szwabowicza - dyrektora Zaodrzańskiego Zakładu Budowy Mostów i Wagonów „Wagmo”, który **23 lutego 1947** roku zatrudnił **Michała Kobaka** – zawodowego kapelmistrza wojskowego i zlecił mu utworzenie orkiestry.

Michał Kobak
pierwszy dyrygent
i kapelmistrz orkiestry

fot. udostępniona
z archiwum rodzinnego
W. Elbanowskiego

Próby rozpoczęły się w kwietniu, a orkiestra „Wagmo” składająca się wtedy z 18 członków i po raz pierwszy przemarszerowała ulicami Zielonej Góry we wtorek **22 lipca 1947 roku**.

Pierwszy skład orkiestry

fot. udostępniona z archiwum rodzinnego W. Elbanowskiego

W 1949 roku orkiestra dawała już aż 106 koncertów w mieście i we wsiach ówczesnego powiatu. Weterani zespołu wspominają, że przez cały rok nie mieli ani jednej wolnej niedzieli. W kwietniu 1953 roku zmarł założyciel orkiestry i pierwszy jej dyrygent Michał Kobak, po którym na krótko pałeczkę dyrygencką przejął **Edmund Piątysek**. Rada Zakładowa zaangażowała wtedy jako dyrygenta **Kazimierza Długosza**. Po 4 miesiącach orkiestrą ponownie kierował jednak Piątysek, a później Pan **Marian Kiernowicz**.

Zmiany kapelmistrzów trwały aż do 1 stycznia 1955 roku, kiedy batutę przejął Franciszek Rzeźniczak, który od tej pory pełnił funkcję dyrygenta orkiestry i instruktora ponad 50 osobowego chóru zakładowego. W lipcu 1955 roku orkiestra z chórem wyjechała na V Światowy Festiwal Młodzieży i Studentów do Warszawy. Orkiestra zdobyła tam uznanie w osobach ówczesnego dyrektora naczelnego zakładu - mgr inż. Romana Szwarca oraz głównego księgowego Józefa Lisowskiego. 22 lipca 1958 roku, kiedy „Gazeta Zielonogórska” zorganizowała wspólnie z „Zastalem” tzw. Festyn Prasowy, do Zielonej Góry przyjechała orkiestra z Hradec Kralowe w Czechosłowacji.

**10-lecie orkiestry,
w dolnym rzędzie
w środku kapelmistrz
-Franciszek Rzeźniczak**

fot. udostępnione z archiwum
Państwa Kempka

Rok później orkiestra zastalowska udała się z rewizytą do Czechów. Spotkania te zaowocowały późniejszymi częstymi wizytami obu zespołów,

wspólnym muzykowaniem oraz prywatnymi kontaktami dyrygentów. Zagraniczne wojaże stały się przywilejem orkiestry, świadczącym o jej wysokim poziomie artystycznym. Pamiętajmy, że w tamtych czasach wyjazdy zagraniczne nie były tak częste i proste jak teraz. W 1960 roku orkiestra koncertowała w niemieckim Magdeburgu. Na dworzec kolejowy przybył ówczesny premier Polski Józef Cyrankiewicz, aby podziękować orkiestrze za koncert. O wielu innych wyjazdach i koncertach nie wspomniano, ale jeden wart jest szczególnej uwagi. W 1960 roku dwie orkiestry z Zielonej Góry i Hradec Kralowe koncertowały wspólnie przez ponad 3 godziny na szczycie Śnieżki (1602 m n.p.m.)! O randze orkiestry w tym okresie, świadczył fakt, że od 1947 do 1962 roku szyto aż 4 razy nowe mundury dla jej członków.

W latach PRL-u zespół często koncertował podczas wydarzeń państwowych i na licznych festiwalach. Wspomnieć warto m.in., że w 1963 r. zespół powitał sekretarza generalnego ZSRR - Nikitę Chruszczowa na kolejowym przejściu granicznym w Kunowicach, w latach 1966-1967 orkiestra nagrywała utwory dla Polskiego Radia, w 1972 r. wzięła udział w festiwalu w Kolinie w Czechosłowacji, w 1974 r. nagrywała dla telewizji oraz dała koncerty w NRD i Czechosłowacji, w 1976 r. zagrała koncert na otwarcie Mistrzostw Świata w Pięcioboju Nowoczesnym w Drzonkowie, w 1977 r. zorganizowała cykl koncertów jubileuszowych na 30 lecie orkiestry, w 1978 r. koncertowała na festiwalu orkiestr dętych w Štětí w Czechosłowacji, w 1979 r. wzięła udział w II Ogólnopolskim Przeglądzie Orkiestr Dętych we Wrocławiu (I miejsce). W Polsce istniało wówczas ok. 1170 orkiestr dętych.

**Koncert na Śnieżce
w Karkonoszach,
spotkanie dyrygentów
z Czech i Polski**

**Orkiestra na festiwalu
w Štětí w 1974 r.**

W 1980 r. zespół wziął udział w kolejnym festiwalu orkiestr dętych w Kolinie, zaś w 1981 roku dał koncert na otwarcie Mistrzostw Świata w Pięcioboju Nowoczesnym w Drzonkowie, podczas którego odegrano specjalny hejnał skomponowanego przez Franciszka Rzeźniczaka. W latach 80-tych, w 1982 r. orkiestra zagrała koncerty w miejscowościach polskiego wybrzeża. W 1985 r. orkiestra otrzymała Puchar Prezydenta Zielonej Góry za zwycięstwo w turnieju winobraniowym, zaś w 1986 r. Puchar Wydziału Kultury UW w Zielonej Górze. W 1987 odbyły się liczne koncerty i przemarsze jubileuszowe z okazji 40-lecia orkiestry. Muzycy wyjechali wtedy do czeskiego miasta Šumperk, gdzie wzięli udział w X Festiwalu Orkiestr Dętych. W latach 1988-1990, orkiestra Dęta „Zastal” brała udział w „Porankach Muzycznych” organizowanych przez Polski Związek Chórów i Orkiestr.

Koncert z okazji 40-lecia orkiestry w Filharmonii Zielonogórskiej

fot. udostępnione z archiwum Państwa Kempka

W 1990 roku szef orkiestry Franciszek Rzeźniczak, ze względu na przewlekłą chorobę oddał batutę swojemu uczniowi **Włodzimierzowi Zandeckiemu**. Franciszek Rzeźniczak - człowiek wielkiego serca, bezgranicznie oddany orkiestrze, zmarł tragicznie w lutym 1991 roku. Dyrygował orkiestrą zastalowską najdłużej, bo aż 35 lat. W uznaniu jego zasług, Rada Miejska w Zielonej Górze 28 czerwca 1991 roku uchwałą nr XIV, nadała jednej z ulic na os. Zastalowskim, jego imię. Po sprywatyzowaniu się zakładu „Zastal” w 1991 roku członkowie orkiestry dętej założyli stowarzyszenie, które istnieje do dziś.

W 1992 roku muzycy wyjechali na koncerty do Münster i Soltau w Niemczech. W 1995 roku muzykom przypadł w udziale zaszczyt grania dla Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej Lecha Wałęsy, który przebywał z wizytą w Zielonej Górze, a w 1996 roku koncertowali w Schneverdingen, a także ponownie w Münster i Soltau.

W lipcu 1996 roku funkcję dyrygenta orkiestry przejął Jan Buško. 8 września 1996 roku orkiestra, tym razem z nowym kapelmistrzem, odwiedziła Włochy, na zaproszenie orkiestry dętej z Poretta Terme koło Bolonii. W 1997 roku odbyły się koncerty z okazji 50-lecia istnienia orkiestry. Przyznano wtedy zespołowi Nagrodę Kulturalną od ówczesnych władz miasta Zielona Góra, a także symboliczną "Nagrodę od Boga" za koncert 2 czerwca 1997 r. podczas wizyty Ojca Świętego Jana Pawła II w Gorzowie Wlkp. Jubileusz świętowany był wtedy we wrześniu w Filharmonii Zielonogórskiej. Następnie przed zielonogórskim ratuszem zagrano wspólny koncert z orkiestrą włoską z Poretta Terme. 16 czerwca 1998 roku mieliśmy zaszczyt grać w czasie spotkania Zielonogórczan z kolejnym Prezydentem RP - Aleksandrem Kwaśniewskim.

Koncert z okazji 45-lecia orkiestry w lipcu 1992 roku

Od początków istnienia orkiestra dęta „Zastal” uświetniała swoją grą: ingresy biskupie, procesje Bożego Ciała, nabożeństwa, odpusty i festyny parafialne, śluby oraz pogrzeby, o każdej porze roku. Rokrocznie maszerowała także w pochodach 1-majowych, brała udział w przeróżnych akademiach z okazji świąt narodowych, miejskich, winobraniowych, podczas imprez sportowych, związkowych, zakładowych, z okazji inauguracji roku akademickiego, oddawania do użytku nowych osiedli, szkół, przedszkoli, żłobków, innych placówek w mieście.

Podczas Intronizacji Pięciu Braci Męczenników w Międzyrzeczu 11 listopada 2001r., orkiestra grała kilka godzin wiernym podczas nabożeństwa, w przeszywającej mrozem zimowej aurze. Zmienna pogoda nie odstraszała także członków orkiestry, koncertujących kilkadziesiąt razy na stadionach: żużlowym i piłkarskim od 1947 roku do chwili obecnej. W lipcu 2002 roku orkiestra zagrała dzięki temu podczas Indywidualnych Mistrzostw Świata juniorów na żużlu.

W maju 2002 roku orkiestra zajęła 2 miejsce na Lubuskim Festiwalu Orkiestr Dętych w Sulęcinie, a w lipcu obchodziła Jubileusz 55-lecia istnienia. Z tej okazji, 20 lipca orkiestra przemarszerowała od placu Bohaterów do zielonogórskiego ratusza, przy którym licznie zgromadzeni nasi sympatycy wysłuchali ponad 1,5 godzinnego koncertu.

Dyplom „Nagroda Kulturalna” od Prezydenta Zielonej Góry

W 2004 roku zespół otrzymał kolejną Nagrodę Kulturalną Miasta Zielona Góra od Prezydenta Miasta Zielona Góra – Bożeny Ronowicz, a także nowe mundury w barwach zielono-żółtych, charakterystycznych dla naszego Winnego Grodu. W latach 2002 - 2007 orkiestra brała udział m.in. w corocznym Lubuskim Festiwalu Orkiestr Dętych w Sulęcinie, a w 2005 r. w II Międzynarodowym Przeglądzie Orkiestr Dętych w Babimoście.

Jubileusz 60-lecia orkiestry odbył się 20 lipca 2007 roku w Teatrze Lubuskim. Zagrano wtedy koncert jubileuszowy, na który złożyły się między innymi takie utwory jak: suita z musicalu „Jesus Christ Superstar”, „Moment for Morricone”, „Bolero” Ravela, „Movie blockbusters”, „Bright lights on Broadway” oraz „Happy Day”. Dyrygował Jan Busko, natomiast konferansjerem był znany zielonogórski aktor Sławomir Krzywiżniak. Miłym zaskoczeniem był list gratulacyjny oraz bukiet od Prezydenta Miasta Zielona Góra, składający się z 60 róż. W 2008 r. zespół wziął udział w Międzynarodowych Spotkaniach Orkiestr Dętych „Alte Kameraden” w Gorzowie Wlkp.

Koncert z okazji 55-lecia orkiestry

fot. udostępniona z archiwum Jana Buśko

**Koncert winobraniowy
w Zielonej Górze
we wrześniu 2015 r.**

fol. Paweł Stawarz

**Koncert karnawałowy
w Zielonej Górze
w lutym 2017 r.**

fol. Paweł Stawarz

**Uroczyste nadanie medalu
„Za zasługi dla Województwa
Lubuskiego”
w marcu 2017 r.**

fol. J. Wnorowski

**Koncert Orkiestry
w opuszczonej hali
produkcyjnej wagonów W8
na terenie Zastalu.
Wystawa - environmet
'ZASTAL(i)' grupy F13
w 2014 r.**

fol. Anna Kraśko

**Koncert orkiestry
na Odrze w okolicy Cigacic.
Lato 2016 r.**

fol. Anna Kraśko

**Koncert wielkanocny
w kościele pw. najśw.
Zbawiciela w Zielonej Górze
- kwiecień 2017**

fol. ks. Mirosław Wnuk

Po Janie Buśko, od 2009 r. do czerwca 2011 r. batutę oraz opiekę artystyczną nad orkiestrą dźierzył Zygmunt Kasprzyk – emerytowany trębacz Filharmonii Zielonogórskiej oraz kapelmistrz byłej orkiestry „Polskiej Wełny”.

Koncert z okazji 65-lecia naszej orkiestry odbył się 22 lipca 2012 r. na zielonogórskim deptaku. Muzycy zagrali pod batutą nowego kapelmistrza Leszka Gąda, który orkiestrę przejął w lipcu 2011 r. Konferansjerkę prowadził Jarosław Wnorowski z polskiego portalu orkiestr dętych. Dyplom gratulacyjny od Prezydenta Janusza Kubickiego na ręce Adolfa Witta – Prezesa, przekazał Stanisław Tarnawski – Naczelnik Wydziału Sportu, Kultury i Turystyki Urzędu Miasta Zielona Góra.

Dyrygent Jan Buśko przekazuje ostatnie wskazówki dla muzyków przed koncertem w Teatrze Lubuskim z okazji 60 - lecia orkiestry

fot. udostępniona z archiwum Jana Buśko

Koncert na Deptaku z okazji 65-lecia orkiestry, dyryguje L. Gąd

fot. Ewa Duma

Od 2012 roku, dzięki pomocy Prezydenta Janusza Kubickiego i Z-cy Prezydenta – Wioletty Harężlak, orkiestra gra regularne koncerty promenadowe na Starym Rynku w Zielonej Górze w okresie od maja do września. W 2014 r., dzięki zaangażowaniu Agaty Miedzińskiej – Dyrektora Zielonogórskiego Ośrodka Kultury, cykl ten włączono do programu Lata Muz Wszelakich. Od 2012 roku, nuty dla orkiestry systematycznie, za swoje własne środki, kupuje kolejny przyjaciel zespołu z Sulechowa – p. Ireneusz Gorzelanny. Orkiestra od 2011 roku bierze także udział w tradycyjnym styczniowym Orszaku Trzech Króli, organizowanym przez radną Eleonorę Szymkowiak, która jest jednym z mecenasów zespołu.

Przemarsz podczas Orszaku Trzech Króli w 2017 r.

Do wydarzeń systematycznie obsługiwanych przez naszą orkiestrę należą także: Jarmarki Wielkanocne, Bożonarodzeniowe oraz obchody rocznicy Konstytucji 3 Maja w Zielonej Górze.

Koncert podczas Jarmarku Wielkanocnego w 2015 roku

fot. Paweł Stawarz

W 2015 roku stowarzyszenie założyło portal orkiestry na Facebooku i reaktywowało swoją stronę internetową. W kwietniu 2016 r. dzięki pomocy finansowej radnego miasta Kazimierza Łatwińskiego zakupiono nowy saksofon barytonowy oraz trąbkę.

Kadr z filmu „Zastal niepokonani”. Przemarsz przez zabytkowy most na Odrze w Cigacicach w 2016 r.

fot. Anna Kraśko

Przed koncertem w zielonogórskiej konkatedrze w 2016 r.

fot. G. Szalpak

W sierpniu 2016 r. z naszym udziałem, grupa filmowa Sky Piastowskie, pod dyktando Grzegorza Lipca, kręciła film „Zastal niepokonani”. Specjalnie w tym celu, na ok. 45 minut wstrzymano ruch samochodów w Cigacicach, a orkiestra 3 razy przeszła po zabytkowym moście. We wrześniu 2016 r. odbyły się dwa koncerty specjalne. Pierwszy, pod dyktando Leszka Gąda, na barce płynącej po Odrze w okolicach Cigacic, zaś drugi w zielonogórskiej konkatedrze pw. św. Jadwigi, pod batutą Jarosława Wnorowskiego, który od 2015 r. pełni funkcję drugiego dyrygenta orkiestry. W styczniu 2017 roku orkiestra otrzymała spore wsparcie finansowe od Miasta Zielona Góra oraz aż od 15 z 25 radnych miasta, którzy przekazali część środków na orkiestrę z budżetu do swojej dyspozycji. W lutym 2017 r. orkiestra wykonała koncert „Orkiestra Dęta Zastal i Przyjaciele”, który odbył się w sali Hydrozagadka w Zielonogórskim Ośrodku Kultury, a w kwietniu 2017 r. dała koncert wielkanocny w kościele pw. najśw. Zbawiciela z okazji 100-lecia tej świątyni. Gala jubileuszu 70-lecia zespołu została przewidziana na 24 czerwca 2017 r. (koncert w Sali Międzynarodowego Centrum Muzycznego Filharmonii Zielonogórskiej). W czerwcu 2017 r. Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego RP, za całokształt działalności artystycznej, uhonorowało Orkiestrę odznaką honorową „Zasłużony dla kultury polskiej”. Przed nami jeszcze wiele nowych wyzwań.

Obecnie zespół liczy prawie 40 osób w różnym wieku. Przeważa „młodzież starsza”, zwykle są to osoby w wieku 30 – 50 lat, często byli muzycy orkiestry „Budowlanki”, których jednoczy wspólna pasja do grania. Najmłodszym muzykiem w sezonie 2016/2017 był saksofonista tenorowy - Jakub Szalpuć (17 latek), zaś najstarszym puzonista - Pan Kazimierz Zwiernik (84 latek). Do seniorów zespołu należy także zaliczyć klawecistę Zbigniewa Szyrskiego (83 latek) i saksofonistę – klawecistę oraz wieloletniego Prezesa Zarządu orkiestry - Adolfa Witta (78 latek).

SKŁAD ZESPOŁU W SEZONIE 2016 / 2017

DYRYGENT - LESZEK GĄD

DĘTE DREWNIANE

DAGMARA KARPAŁA – FLET I PICCOLO
NATALIA SZCZEŚNIAK – FLET I PICCOLO
ALEKSANDRA KAŹMIERSKA – FLET
KATARZYNA KEMPKA – FLET
RENATA DZICZKOWSKA – FLET

JAROSŁAW WNOROWSKI – KLARNET,
(2. dyrygent)
JERZY KEMPKA – KLARNET
ZBIGNIEW SZYRSKI – KLARNET
ROBERT KLĘK – KLARNET
– KLARNET BASOWY (gościnnie)
KONRAD CHUDZIŃSKI – FAGOT (gościnnie)

PIOTR WALKOWIAK - SAX ALT
ANITA RATAJCZAK - SAX ALT
PIOTR KOWALSKI - SAX ALT
KRZYSZTOF KWIATOŃ - SAX TENOR
JAKUB SZALPUĆ - SAX TENOR
KAROL HERRA – SAX TENOR (gościnnie)
ADOLF WITT - SAX BARYTON

DĘTE BLASZANE

ZDZISŁAW JACKOWSKI – TRĄBKA
DARIUSZ LESZCZYŃSKI – TRĄBKA
WIESŁAW ŻURAWSKI – TRĄBKA
JANUSZ MODER – TRĄBKA
TADEUSZ PIOTROWSKI – TRĄBKA
HENRYK CHOJNACKI – TRĄBKA
ZDZISŁAW WITKIEWICZ – TRĄBKA
MATEUSZ KUBE – TRĄBKA (gościnnie)

ANDRZEJ BĄKOWSKI – RÓG
ANDRZEJ CHOJNACKI - RÓG
MICHAŁ FILIP - RÓG

GRZEGORZ SZMIGIELSKI
– TUBA
MARIAN MACIESIAK
– TUBA

fot. str. 14-16: archiwum od Zastal, K. Bembien (16) i ks. M. Wnuk

KAZIMIERZ ZWIERNIK – PUZON
 BŁAŻEJ STACHOWSKI – PUZON
 KRZYSZTOF ROSZAK – PUZON
 REMIGIUSZ RABIEGA – PUZON (gościnnie)

GRZEGORZ DOBROWOLSKI – EUFONIUM
 KONRAD ZWIERNIK – SAKSHORN
 TADEUSZ CHOJNACKI – SAKSHORN
 WOJCIECH MROZOWICZ – SAKSHORN
 (gościnnie)

PERKUSJA I PERKUSJONALIA

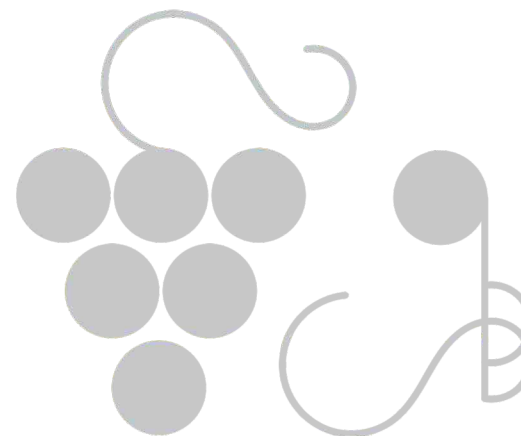
DOROTA SOBOTKIEWICZ - PERKUSJA / MACIEJ KLUPŚ - PERKUSJA
 ROMAN PIOTROWSKI – PERKUSJA

**ORKIESTRA DĘTA „ZASTAL” – NAJSTARSZA
 ORKIESTRA W POWOJENNYCH DZIEJACH
 ZIELONEJ GÓRY.**

Więcej zdjęć znajduje się na naszej
 stronie internetowej
www.odzastal.pl
 oraz na fanpage'u
facebook.com/orkiestradetazastal

Wydawca: Stowarzyszenie Orkiestra Dęta Zastal
 Projekt okładki: Robert Rektor
 Nakład: 300 egz.
 Zielona Góra: 24 czerwca 2017 r.

Egzemplarze bezpłatne

Wydawnictwo jest współfinansowane
 ze środków Miasta Zielona Góra.